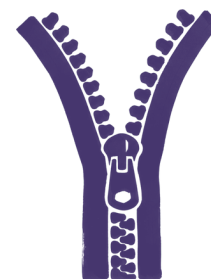

Proč Evropa není jeden stát?

Protože ji dějiny rozdělily dřív, než ji kdo stačil spojit:
geografie, reformace, jazyky, nacionalismus.
Sjednocovat se začala až po dvou světových válkách.

Amerika je jeden stát, Čína je jeden stát, Indie je jeden stát. Evropa – poloostrov s půl miliardou lidí a největší ekonomikou světa – je jich skoro padesát. Stojí za to rozumět proč, protože v té odpovědi je schovaná i odpověď na otázku, co s tím.

Řím to dokázal jednou

Jedinkrát v dějinách žila většina Evropanů v jednom státě: v římské říši. Čtyři století společné právo, společná měna, společné silnice. Když se říše v pátém století rozpadla, rozpadlo se s ní i všechno ostatní – a Evropa už se nikdy celá nesložila dohromady.

Není to náhoda ani smůla. Evropa je geograficky stavěná na dělení: poloostrovy na poloostrovech, horské hřebeny, moře zařezaná hluboko do pevniny. Tam, kde v Číně mohla jedna dynastie ovládat říční nížiny s miliony lidí, v Evropě každé údolí a každý poloostrov uživily vlastní knížectví, které se dalo bránit. Rozdrobenost byla výhodná – a tak vydržela.

Silou to nešlo nikomu

O nové sjednocení se pokusila dlouhá řada mužů s armádami: Karel Veliký, Habsburkové, Napoleon, nakonec Hitler. Vzorec je pokaždé stejný – čím větší část Evropy dobyli, tím rychleji se proti nim zbytek spojil. Kontinent plný oddělených, žárlivých mocností se prostě nedá trvale držet mečem; vždycky se najde koalice, která dobyvatele porazí.

K tomu přibývaly další dělicí čáry. Reformace rozdělila Evropu nábožensky a zaplatila za to třicetiletou válkou. Z latiny se rozvinuly desítky spisovných jazyků. A devatenácté století přineslo nacionalismus – myšlenku, že každý národ má

mít vlastní stát. Evropa se místo sjednocování dál štěpila a soupeření národních států vyvrcholilo tím nejhorším, co kontinent zažil: dvěma světovými válkami během třiceti let.

Co změnil rok 1945

Teprve nad troskami to Evropané zkusili obrátit: ne dobýváním, ale dohodou. Schumanův plán z roku 1950 spojil uhlí a ocel Francie a Německa – průmysl, bez kterého se nedá zbrojit – pod společnou správu, aby další válka mezi nimi byla, jak stálo v deklaraci, „nejen nemyslitelná, ale materiálně nemožná“. Z šesti zakládajících zemí je dnes sedmadvacet, ze společného trhu uhlí vznikl největší jednotný trh světa.

Mimochodem, ta myšlenka nebyla nová. Victor Hugo mluvil o „Spojených státech evropských“ už roku 1849 a první propracovaný návrh evropského spolku napsal český král Jiří z Poděbrad dokonce v roce 1464. Nové bylo jen to, že po roce 1945 ji Evropané konečně začali uskutečňovat.

Kde to uvízlo

Jenže integrace se zastavila v půli cesty. Evropa má společný trh, společné právo a z větší části společnou měnu – ale ne společnou obranu, zahraniční politiku ani rozpočet, který by stál za řeč. V klíčových otázkách dodnes rozhoduje jednomyslnost: jeden stát z dvaceti sedmi může zablokovat všechny ostatní.

Takže přesná odpověď na otázku z titulku zní: Evropa není jeden stát, protože jím nikdy nebyla – a tam, kde se začala spojovat, se zatím spojila jen napůl. Jestli ta půlka stačí na svět, ve kterém rozhodují kontinentální velmoci, je otázka, kterou si Evropa právě teď klade nahlas.

Všechny otázky →

ČASTÉ OTÁZKY

Byla někdy Evropa sjednocená?

Celá nikdy. Nejblíží tomu byl Řím, který ovládal jih a západ kontinentu čtyři století. Od jeho pádu se o sjednocení pokoušeli mnozí – silou to nevyšlo nikomu.

Kolik jazyků se v Evropě mluví?

Přes dvě stě. Samotná Evropská unie má 24 úředních jazyků. Jazyková pestrost je jeden z hlavních důvodů, proč se z Evropy nikdy nestal jeden národ – a proč případné sjednocení musí vypadat jinak než u národních států.

Kdo se pokusil Evropu sjednotit silou?

Karel Veliký, Habsburkové, Napoleon, Hitler. Všechny pokusy o sjednocení mečem skončily rozpadem nebo porážkou – trvalé se ukázalo až sjednocování dohodou po roce 1945.

Proč se Evropa začala sjednocovat po roce 1945?

Protože dvě světové války ukázaly, kam vede kontinent rozdělených soupeřících států. Schumanův plán z roku 1950 spojil francouzský a německý uhelný a ocelářský průmysl, aby další válka mezi nimi byla prakticky nemožná.

Může být Evropa někdy jeden stát?

Technicky tomu nic nebrání – federace umí spojit různé jazyky i národy, jak ukazuje Švýcarsko. Je to otázka politické vůle a důvěry; právě o tom se dnes v Evropě znovu diskutuje.

ZDROJE

- Dějiny evropské integrace (Schumanova deklarace 9. 5. 1950, ESUO 1952)
- Počty jazyků: EU (24 úředních), Rada Evropy / Ethnologue k evropským jazykům
- Historiografie pokusů o sjednocení (Karel Veliký, Napoleon, Habsburkové)
- Victor Hugo, projev na mírovém kongresu v Paříži, 21. 8. 1849